

Dél-Szlovákia gazdasági és szociális helyzete néhány mutató tükrében (2. rész)

ZSOLT HORBULÁK

The Economic and Social Situation of South Slovakia in View of Some Indicators (Part II.)

Keywords: regional economic problems, regions of Hungarians in Slovakia, educational attainment level, computer skills

Bevezetés

Korábbi tanulmányunkban (Horbulák 2015) rámutattunk arra, hogy Dél-Szlovákia, más megfogalmazásban Szlovákia jelentős magyar lakossággal rendelkező járásai, több fontos mutató tekintetében¹ elmaradnak az össz-szlovák átlagtól, egyben a nem magyar lakosságú járások átlagától is. A következőkben néhány további mutató segítségével ismét kísérletet teszünk arra, hogy a vizsgált járások helyzetét tovább elemezzük. A kiindulási pont ebben az esetben is a 2011-ben végrehajtott népszámlálás. Ez a census mélyebb képet ad a társadalmi változásokról, mivel olyan kérdések is felkerültek a listára, amelyek korunk információs-technológiai szokásaira, ismereteire is rákérdeznek.

1. Szlovákia regionális gazdasági és súlyponti problémái

Jól ismert tény, hogy Szlovákia regionális fejlettségének egyik alapvető problémája a nyugati–keleti, részben az északi–déli szembenállás. Ez, sok egyéb mellett, megmutatkozik a lakosság koncentrációjában, a települések városi–vidéki jellegében, a szociálisan gyengébb lakosság koncentrációjában, a beruházások eltérő mértékében, a munkahelyteremtés különböző dinamikájában, a helyi gazdaság struktúrájában, a munkanélküliség ingadozó mértékében, a közlekedési infrastruktúra állapotában és sok más egyében. A következő táblázat a NUTS2 régiók, az Európai Unió legkisebb statisztikai területi egységei alapján mutatja be a szlovákiai nagyrégiók gazdasági erejét:

1 A tanulmányban a munkanélküliség, az átlagbér, a szociális támogatásban részesülők és az úthálózat arányát hasonlítottuk össze.

1. táblázat. Szlovákia tervezési-statisztikai régióinak relatív ereje 2016-ban

Kód	NUTS2 régió hivatalos megnevezése	Az EU átlag %-os aránya
SK01	Bratislavský kraj	186,49
SK02	Západné Slovensko	72,12
SK03	Stredné Slovensko	60,79
SK04	Východné Slovensko	52,97

Forrás: <http://ec.europa.eu/eurostat>

Az 1. táblázat jól mutatja, hogy milyen óriási területi különbségek vannak az országon belül. Amíg Pozsony az unió 10 legfejlettebb régiója közé tartozik, és gyakorlatilag egy szinten van Prágával és Varsóval, Budapestet pedig már régen leghyta, az ország többi nagyrégióját mérföldekre leelőzte, és azok jogosultak a Strukturális Alapokból való támogatásokra. Ezekre a NUTS2 régió akkor jogosult, ha az ott megtermelt GDP nem éri el az uniós átlag 75%-át. Nyilvánvaló, ha a nemzeti összterméket kisebb területre is kiszámítanák, még jelentősebbek lennének az eltérések.

Az igazsághoz azonban az is hozzátartozik, hogy mindez történelmi örökség. Ez jellemezte már a második világháború után újjáalakult Csehszlovák Köztársaságot is. A háború utáni szocialista iparosítás időszakában, az 1. és a 2. ötéves terv idején, 1949 és 1960 között² a prágai Állami Tervhivatal egyik legfontosabb célkitűzése a legelmaradottabb régiók támogatása volt, kiemelten az északi és keleti járások, konkrétan az akkor létező Eperjesi Kerület. Ebben az időszakban született döntés arról is, hogy egy kohászati központ keletre való telepítése kulcskérdés (Londák 1999, 107–108. p.). A helyzet azonban az időszak végére sem javult, a két kelet-szlovákiai kerület az ország valamennyi kerülete közül a legelmaradottabb volt (Häufler–Korčák–Kráľ 1960, 598. p.). Sőt, lényegesebb javulás a szocializmus végére se történt: „néhány gazdasági mutató alapján a [Kelet-szlovákiai] Kerület továbbra is elmarad a többiekétől. A területi kiterjedésével és a lakosság számával szemben az országon belül legalacsonyabb ipari és mezőgazdasági termeléssel rendelkezik (6,6% CSSZSZK).” (Häufler 1984, 553. p.)

Napjainkra ez a helyzet nem változott, a nyugat–keleti és az észak–déli szembenállás megmaradt, és talán azt is ki lehet jelteni, hogy markánsabbá vált. Erre nem csupán az *Fórum Társadalomtudományi Szemle* említett számában mutattunk rá, hanem az *Acta Oeconomica Universitatis Selye* folyóiratban megjelent tanulmányunkban is (Horbulák 2014).³

Az ország regionális fejlődését a természetes központok elhelyezkedése is befolyásolja. Közismert tény, hogy Szlovákia esetében nagy különbségek vannak a természetes régiók és az adminisztratív régiók között. A helyi közigazgatási egységek határa nem esik egybe a természetes és történelmi régiók határával. „Az [1923-ban] végrehajtott területi reform alapvető mérföldkő Szlovákia területi fejlődésében, ugyanis ekkor tértek el először a természetes régióktól, amelyek kisebb módosításokkal csaknem

² A két időszak közé két egyéves tervet iktattak be.

³ A cikkben a legnagyobb vállalatok, a klaszterek, az autóiipari beszállítók kerületi számát, továbbá az üzemsűrűség járási adatait vetettük össze a szocializmus utolsó évtizede és a rendszerváltás két évtizede közti időszakban.

900 évig álltak fenn, és ezen természetes egységekhez való visszatérés máig sem történt meg.” (toudy.sk) A történeti Magyarország idején a megyerendszer kialakulása mintegy két évszázadig tartott, ezután a határok alig változtak, legfeljebb a vármegye adminisztratív jogkörei módosultak. A távolabbi múltban két alkalommal került sor időleges módosításokra (1785–1790 és 1849–1867 között), amelyek azonban csak összevonások voltak. 1919 után aztán öt-tíz éves rendszerességgel megindult a közigazgatási egységek határainak a módosítása. Az átfogó módosítások évei 1923, 1928, 1940, 1945, 1948, 1960 és 1998 voltak. Kísérletek a természetes és történeti központok újbóli figyelembevételére a rendszerváltás utáni reformok esetében történetek (Slavík é. n.; *Stručný prehľad...*, 58–59. p.; Horváth 2004, 297. p.), amelyek megvalósulását a politika mindannyiszor megakadályozta.

A természetes régiók figyelmen kívül való hagyása Dél-Szlovákiát kiemelten érinti. Ezt a szlovák szakértők is elismerik. A déli régió növekedésére negatívan hat, „hogy amíg a hagyományos szlovák régiók központjai meglehetősen stabilak, és a múltban progresszíven fejlődtek, Dél-Szlovákia esetében ezek a történeti régiók hiányoznak (ez annak következtében történt, hogy az eredeti adminisztratív egységek magyar oldalára kerültek)”. (Výrostová 2010, 237. p.) Milan Buček, Štefan Rehák és Jozef Tvrdoň elemzése alapján (2010, 180–181., 187. p.) a 2000-es évek első felében a regionális GDP növekedésében egyenlőtlenségek alakultak ki, továbbá a régiókon belüli, a városközpontokhoz kapcsolódó különbségek még nagyobbak lettek. Az életminőségi index legmagasabb értéke Pozsonyban van, a Vág völgyében folytatódik, és Poprádig magas marad. A szerzők az elmaradott régiók közé sorolták a Komáromi és az Érsekújvári járásokat nyugaton, a Losonci és Rimaszombati járásokat Közép-Szlovákiában, valamint a Homonnai, Varannói és Nagymihályi járásokat keleten. A Komáromtól a Nagyrőcei járásig elhelyezkedő hét járás egy szegény makrorégiót képez. Eva Výrostová regionális közgazdász szintén osztja ezt a nézetet (2010, 241. p.).

Napjainkra Pozsonytól keletre a centrum–periféria viszony alakult ki. Az ország legfejlettebb része a Pozsony – Nagyszombat – Nyitra háromszögbe összpontosul, és a következő központ Kassa. Szlovákia további legfejlettebb része Besztercebánya és Zólyom, majd Kassa és Eperjes környéke. A legelmaradottabb rész Dél-Szlovákia középső része, a Nagyrőcei, Rimaszombati és Rozsnyói járások. Valamivel jobb helyzetben vannak az északkeleti járások, mint Mezőlaborc és Szinna.

Az utóbbi évek gyors gazdasági növekedése következtében Szlovákia több régiójának sikerült felzárkóznia, a legsikeresebbek közé a nyugati, a főváros húzóhatását leginkább élvező járások tartoznak. Ha a fejlettség legnyilvánvalóbb mutatóját, a munkanélküliséget vesszük figyelembe, akkor Szlovákia magyarul a vidéke továbbra is a legnehezebb helyzetben van, mivel 2017 júliusában a legmagasabb munkanélkülisége ráta, több mint 21%, a Rimaszombati járásban volt (www.upsvar.sk).

2. A magyar régiók tudásszintje

A gazdasági fejlődésnek nem csak úgynevezett „hard” mutatói vannak, mint az üzemegek száma vagy közlekedés állapota egy-egy régióban, hanem olyan „soft” mutatók is, mint a tudás, az iskolázottság vagy az egyéb ismeretek és képességek. Ma már egyértelműen ismert és bizonyított tény, hogy tudás, az emberi tőke megléte a legfon-

tosabb feltétele egy vidék felzárkóztatásának, pontosabban az, ha a meglévő humán tőkét otthon tartják, és a potenciálját otthon is aknázzák ki. Szlovákia „magyar” járásainak számos gondja mellett ez az egyik, napjainkban egyre inkább érzékelt és figyelembe vett problémája. A hagyományos paraméterek mellett a 2011-es népszámlálás rákérdezett a számítógépes ismeretekre is. A következőkben a census ezen számaint vizsgáljuk meg a magyar járások esetében. Akárcsak korábbi tanulmányunkban, több oknál fogva magyarnak tekintettük Pozsony és Kassa városát is.

1.1. táblázat. A magyarnak tekintett járások lakosságának iskolai végzettsége

Járás	Alapfokú		Eltérés az országos átlagtól	Középfokú érettségi nélkül		Eltérés az országos átlagtól	Középfokú érettségivel		Eltérés az országos átlagtól
	abszolút	%	%	abszolút	%	%	abszolút	%	%
Pozsony	32 528	7,9	-7,1	61 552	15,0	-8,1	137 237	33,4	3,8
Szenc	8 172	12,3	-2,7	12 658	19,1	-4,0	18 587	28,0	-1,6
Dunaszerdahely	21 774	18,7	3,7	31 522	27,1	4,0	32 163	27,6	-2,0
Galánta	18 290	19,5	4,6	25 915	27,7	4,6	25 931	27,7	-1,9
Komárom	21 500	20,7	5,7	28 510	27,4	4,4	27 545	26,5	-3,1
Érsekújvár	25 273	17,5	2,5	35 198	24,4	1,3	44 843	31,1	1,5
Nyitra	22 112	13,9	-1,1	39 219	24,6	1,6	45 264	28,4	-1,1
Vágsellye	9 248	17,4	2,4	13 656	25,6	2,6	15 835	29,7	0,1
Léva	21 067	18,3	3,3	29 251	25,4	2,3	32 248	28,0	-1,6
Nagykürtös	8 975	19,7	4,7	11 916	26,2	3,1	11 455	25,1	-4,4
Losonc	13 611	18,2	3,2	16 124	21,5	-1,5	19 618	26,2	-3,4
Rimaszombat	19 182	22,6	7,6	17 323	20,4	-2,6	22 283	26,2	-3,3
Nagyőrce	9 268	22,9	8,0	9 009	22,3	-0,8	10 445	25,9	-3,7
Rozsnyó	12 571	19,8	4,9	14 314	22,6	-0,5	16 294	25,7	-3,9
Kassa	21 376	8,9	-6,1	40 089	16,7	-6,4	87 593	36,4	6,8
Kassa-vidék	23 188	19,4	4,5	25 221	21,2	-1,9	29 898	25,1	-4,5
Töketerebes	18 437	17,4	2,4	25 033	23,6	0,5	27 958	26,4	-3,2
Nagymihály	19 058	17,2	2,2	21 723	19,6	-3,5	32 044	28,9	-0,7
Átlag (16 járás, 2 város)	18 091	15,1	0,2	25 457	21,3	-1,7	35 402	29,6	0,1
Átlag (16 járás)	16 983	18,1	3,1	22 287	23,7	0,6	25 776	27,4	-2,2
Országos értékek	808 490	15,0	-	1 244 038	23,1	-	1 596 589	29,6	-

Forrás: Juhaščíková – Škápik – Štukovská 2012a, saját számítás

A magyar régiók lakosságának tudásszintjét négy táblázat segítségével elemeztük. Az adatok a Szlovák Statisztikai Hivataltól vettük át, majd kiegészítettük saját számításokkal. Ami az iskolai végzettséget illeti, a cenzuskor felvett adatokat kissé tömörítettük. Az alapfokú végzettséget meghagytuk, az ipari iskolák és az érettségit nem adó szakiskolák növendékeinek számát összesítettük, majd így tettünk az összes érettségit adó középfokú iskola esetében (teljes középfokú tanoncképzés, teljes középfokú szakiskola, általános középfokú iskola, magasabb szakmai képzést adó iskola) és a felsőfokú intézményeknél is (baccalaureusi, mester- és mérnökképzés, [kis]doktori végzettség). Akárcsak a fentebb hivatkozott tanulmányunkban, most is a 16 magyarnak tekintett járás számaint és azok átlagát néztük meg, illetve különvéve Pozsony és Kassa városát, végül megnéztük, hogy a magyar járások külön-külön, együtt, majd a két nagyvárost is hozzászámítva mennyiben térnek el a szlovák átlagtól. Azt, hogy miért a járást tekintettük alapegységnek, úgyszintén a korábbi cikkben indokoltuk. Minden esetben azt a módszert alkalmaztuk, hogy az egyes járások, illetve nagyvárosok adatait összehasonlítottuk az országos átlaggal. Amennyiben az adott járás/nagyváros számai kisebbek, a különbség negatív előjelű, ha nagyobbak, akkor pozitív előjelű eltérésként tüntettük fel. Az előjel önmagában nem mérvadó, mivel jelölhet kevésbé kívánatos jelenséget, pl. alapfokú képzettséget, szövegszerkesztői ismeretek hiányát.

2.1. A dél-szlovákiai járások lakosainak iskolai végzettsége

Tekintettel arra, hogy az iskolai végzettség esetében több adatot vizsgáltunk, az összevonások ellenére is hosszabb táblázatot kaptunk, ezért azt két részre bontottuk. Az első oszlopot értékelve látható, hogy az iskolai végzettséget illetően a magyar vidék még Pozsonyt és Kassát is beleszámítva sem éri el az országos átlagot, noha a két nagyvárosban éppen a legalacsonyabb végzettségűekből van a legkevesebb. Az átlagtól jobb helyzet csak a Szenci, Nyitrai és a Kassai járásban van. Az érettségi nélküli középfokú végzettséggel rendelkezők esetében a helyzet sokkal összetettebb. A nyugati járásokban meglehetősen magas az ilyen végzettséggel rendelkezők aránya, keleten az átlagnál kisebb. Az érettséggel rendelkezők aránya ismét csak elmarad az országos átlagtól, de Pozsony és Kassa mellett még további másik két járásban is jobb a helyzet, mégpedig az Érsekújváriban és a Vágsellyeiben.

1.2. táblázat. A magyarnak tekintett járások lakosságának iskolai végzettsége

Község	Magyar lakosság aránya	Választópolgárok száma	Leadott szavazatok		„Igen” szavazatok		„Nem” szavazatok		Érvénytelen szavazatok	
			száma	%	száma	%	száma	%	száma	%
Aknaszlatina	59,8	1 454	1 311	90,2	889	67,8	422	32,2	-	-
Beregrákos	47,3	1 642	1 370	83,4	1 083	79,1	195	14,2	92	6,7
Csongor	88,5	956	800	83,7	201	25,1	599	74,9	-	-
Fancsika	49,9	377	372	98,7	292	78,5	6	1,6	74	19,9
Gödényháza	48,7	417	372	89,2	105	28,2	82	22,0	185	49,7
Gyertyánliget	23,3	940	916	97,4	899	98,1	12	1,3	5	0,5
Handalbustyaháza	25,3	355	321	90,4	315	98,1	2	0,6	4	1,2
Kerekhegy	40,5	210	201	95,7	189	94,0	12	6,0	-	-
Királyháza	21,0	2 459	2 143	87,1	2 054	95,8	63	2,9	26	1,2
Nagyszőlős	23,8	5 705	5344	93,7	5 104	95,5	188	3,5	52	1,0
Técső	31,5	4 614	4 351	94,3	3 744	86,0	577	13,3	30	0,7
Tekeháza	40,6	530	519	97,9	452	87,1	67	12,9	-	-
Verbőc	64,3	299	278	93,0	34	12,2	244	87,8	-	-
Visk	53,2	3 757	3 384	90,1	2 923	86,4	328	9,7	133	3,9

Forrás: Juhaščíková–Škápik–Štukovská 2012a, saját számítás

Napjainkban az igazi fejlettséget a diplomával rendelkezők aránya jelenti. Amíg a 16 járás átlaga 11,5 százalék, az országos átlag 13%. Ebben a mutatóban, akárcsak általában máskor is, Pozsonyhoz, Kassához és Nyitrahoz felzárkózik a Szenci járás is. A legrosszabb számai a Nagykürtösi, Nagyrőcei, Tóketerebesi járásoknak vannak, de utánuk holtversenyben Rimaszombat és Komárom következik. Az iskolai végzettséggel nem rendelkezők arányában ismét nagyobb a szórás, itt megint csak nyugat-keleti szembenállást látunk: az országos átlagnál jobb helyzet a Nagykürtösi járásig tart. Persze van kivétel is, Szenc száma rossz.

2.2. A dél-szlovákiai járások lakosainak számítógépes ismeretei

A számítógép használata napjainkra az alapvető kompetenciák közé tartozik, így már 2011-ben is teljesen helyénvaló volt, hogy a census kérdőívében szerepeljen. A 2. és 3. táblázatból az olvasható ki, hogy mind országos szinten, mind pedig a 16 járás tekintetében az internethasználat jobban elterjedt, mint a szövegszerkesztő programok használata. Ez azért nem meglepő, mivel az utóbbi nagyobb tudást igényel.

A szövegszerkesztő használata tekintetében jelentős korrelációt látunk az iskolai végzettség mértékével, de úgyszintén megvan a nyugat-keleti szembenállás is. Pozsony értelemszerűen kimagasló értékkel rendelkezik, de a második legjobb száma Szencnek van, utána Nyitra következik, ellenben Kassa alig éri el az országos szintet. A szomszédos járások között is meglehetősen nagy különbségek vannak. Nagyrőce és Rimaszombat most is sereghajtó.

Ahogy említettük, a világháló használata jobban elterjedt, ezért egyaránt jellemző rá a nagyváros-vidék ellentét, mint a nyugat-kelet szembenállás. Pozsony és mondhatni hagyományosan Szenc értékei kiválóak, Nyitra már gyengébb, viszont Kassa elmarad az országos átlagtól. Nagyrőce és Rimaszombat ebben az esetben is a legrosszabb mutatóval rendelkezik. Érdekes tény, hogy a nyugati részen megint csak Komárom áll a legrosszabbul.

2. táblázat. A magyarnak tekintett járások lakosságának szövegszerkesztői ismeretei

Járás	Igen		Eltérés az országos átlagtól %	Nem		Eltérés az országos átlagtól %	Ismeretlen		Eltérés az országos átlagtól %
	abszolút	%		abszolút	%		abszolút	%	
Pozsony	276 559	67,0	17,1	93 364	23,0	-11	41 305	10,0	-6,1
Szenc	37 305	56,3	6,4	17 727	26,8	-7,2	11 233	17,0	0,9
Dunaszerdahely	53 001	45,5	-4,4	47 156	40,5	6,5	16 335	14,0	-2,1
Galánta	45 138	48,2	-1,7	35 085	37,5	3,5	13 371	14,3	-1,8
Komárom	44 971	43,2	-6,7	41 749	40,2	6,2	17 275	16,6	0,5
Érsekújvár	66 338	45,9	-4,0	50 968	35,3	1,3	27 111	18,8	2,7
Nyitra	84 987	53,4	3,5	51 412	32,3	-1,7	22 744	14,3	-1,8
Vágsellye	25 785	48,4	-1,5	19 574	36,7	2,7	7 927	14,9	-1,2
Léva	54 558	47,3	-2,6	46 088	39,9	5,9	14 721	12,8	-3,3
Nagykürtös	18 859	41,4	-8,5	19 240	42,2	8,2	7 463	16,4	0,3
Losonc	29 909	40,0	-9,9	28 022	37,4	3,4	16 930	22,6	6,5
Rimaszombat	32 324	38,1	-11,8	36 314	42,8	8,8	16 251	19,1	3,0
Nagyrőce	15 284	37,8	-12,1	18 564	46,0	12,0	6 552	16,2	0,1
Rozsnyó	25 734	40,6	-9,3	27 110	42,8	8,8	10 507	16,6	0,5
Kassa	120 498	50,3	0,4	53 628	21,8	-12,2	66 307	27,9	11,8
Kassa-vidék	50 357	42,2	-7,7	46 038	38,6	4,6	22 832	19,2	3,1
Töketerebes	43 823	41,3	-8,6	46 856	44,2	10,2	15 393	14,5	-1,6
Nagymihály	48 529	43,8	-6,1	42 973	38,8	4,8	19 340	17,4	1,3
Átlag (16 járás, 2 város)	59 664	46,2	-3,8	40 104	37,0	3,0	19 644	16,8	0,7
Átlag (16 járás)	42 306	44,6	-5,3	35 930	38,9	4,9	15 374	16,5	0,4
Országos értékek	2 691 016	49,9	-	1 834 813	34,0	-	871 207	16,1	-

Forrás: Forrás: Juhaščíková–Škápič–Štukovská 2012b, saját számítás

Összegzés

Akárcsak a korábbi két hasonló témájú tanulmány (Horbulák 2014; Horbulák 2015) mutatta, Dél-Szlovákiában három központ alakult ki: Pozsony és Kassa nagyobb, illetve kisebb centrumként Nyitra. Ezt a jelen dolgozat is igazolja. Látható azonban, hogy Pozsonyhoz felzárkózott a Szenci járás is. A legrosszabb helyzetben hagyományosan a gömöri járások vannak.

Eddig is közismert volt, hogy a szlovákiai magyarság iskolai végzettsége elmarad a szlovákiai átlagtól, tehát a szlovák többség végzettségének az átlagától is. Ez jellemezte a szocializmus egész időszakát is. A problémát nem csupán magyar részről érzékelték, a helyzeten a kormány is megpróbált változtatni, a felsőoktatásban hosszabb időt alkalmazták a nemzetiségi kvótát. Napjainkra a helyzet javult, a diplomával rendel-

kező magyarok száma nőtt, de hiába bővültek a lehetőségek, a 2000-es években tömegessé váló felsőoktatással egyelőre nem képes lépést tartani.

3. táblázat. A magyarnak tekintett járások lakosságának internethasználati ismeretei

Járás	Igen		Eltérés az országos átlagtól	Nem		Eltérés az országos átlagtól	Ismeretlen		Eltérés az országos átlagtól
	abszolút	%	%	abszolút	%	%	abszolút	%	%
Pozsony	283 468	68,6	14,8	88 939	22,0	-9,2	38 821	9,5	-5,5
Szenc	39 940	60,3	6,5	15 931	24,0	-7,2	10 394	15,7	0,7
Dunaszerdahely	62 195	53,4	-0,4	40 200	34,5	3,3	14 097	12,1	-2,9
Galánta	50 020	53,4	-0,4	31 491	33,6	2,4	12 083	12,9	-2,1
Komárom	51 498	49,5	-4,3	37 066	35,7	4,5	15 431	14,8	-0,2
Érsekújvár	73 813	51,1	-2,7	46 083	31,9	0,7	24 521	17,0	2,0
Nyitra	90 854	57,1	3,3	47 507	29,8	-1,4	20 782	13,1	-1,9
Vágsellye	28 187	52,9	-0,9	17 829	33,5	2,3	7 270	13,6	-1,4
Léva	59 762	51,8	-2,0	42 083	36,5	5,3	13 522	11,7	-3,3
Nagykürtös	21 117	46,3	-7,5	17 606	38,6	7,4	6 839	15,0	0,0
Losonc	32 753	43,8	-10,0	26 036	34,8	3,6	16 072	21,5	6,5
Rimaszombat	36 703	43,2	-10,6	33 100	39,0	7,8	15 086	17,8	2,8
Nagyőrce	16 707	41,4	-12,4	17 616	43,6	12,4	6 077	15,0	0,0
Rozsnyó	28 227	44,6	-9,2	25 206	39,8	8,6	9 918	15,7	0,7
Kassa	126 430	52,9	-0,9	50 000	20,2	-11,0	64 003	26,9	11,9
Kassa-vidék	55 025	46,2	-7,6	42 724	35,8	4,6	21 478	18,0	3,0
Töketerebes	48 936	46,1	-7,7	42 697	40,3	9,1	14 439	13,6	-1,4
Nagymihály	53 937	48,7	-5,1	38 957	35,1	3,9	17 948	16,2	1,2
Átlag (16 járás, 2 város)	64 421	50,6	-3,2	36 726	33,8	2,6	18 266	15,6	0,6
Átlag (16 járás)	46 855	49,4	-4,4	32 633	35,4	4,2	14 122	15,2	0,2
Országos értékek	2 905 374	53,8	-	1 684 288	31,2	-	807 374	15,0	-

Forrás: Juhaščíková–Škápik–Štukovská 2012b, saját számítás

A tudáshoz közvetlenül kapcsolódnak az informatikai ismeretek, a számokat tekintve erős korrelációt látható az iskolai végzettséggel. Ez a tudás is jelentős részben az oktatás keretében sajátítható el, ellenben annyira gyakorlati ismeretről van szó, hogy a népszámláláson, helyesen, külön is rákérdeztek. Nem kétséges, hogy a nyelvtudás tekintetében is hasonló összefüggést találunk.

A magyar járások lemaradását ez a tanulmány is igazolja. Látható azonban, hogy ez a 16 járás már egyáltalán nem alkot homogén régiót. Ez persze nem meglepő, hiszen hosszan elnyúló, földrajzilag és néprajzilag több tájegységre osztható nagyrégióról van szó. A pozsonyi agglomerációs járások közül a vizsgált mutatókat tekintve azonban csak Szencnek sikerült felzárkóznia, Dunaszerdahelynek, Galántának, Vágsellyének nem. Ebben szemben áll a munkanélküliségi adatokkal, amely esetében gyakorlatilag elérte a fővárosi szintet. A múltbéli tapasztalatokat is figyelembe véve, a déli régió lemaradásnak a leküzdése, enyhítése hosszadalmas feladat, és csak külső segítséggel érhető el.

Irodalom

- Buček, Milan–Rehák, Štefan–Tvrdoň, Jozef 2010. *Regionálna ekonómia a politika*. Bratislava, IURA Edition.
- Häufler, Vlastislav 1984. *Ekonomická geografie Československa*. Praha, Academia.
- Häufler, Vlastislav–Korčák, Jaromír–Král, Václav 1960. *Zeměpis Československa*. Praha, Nakladatelství Československé akademie věd.

- Horbulák Zsolt 2014. A szlovákiai nagyipar földrajzi elhelyezkedésének változásai a rendszerváltástól napjainkig. In *Acta Oeconomica Universitatis Selye*, 3. évf. 2. sz. 40–57. p.
- Horbulák Zsolt 2015. Dél-Szlovákia gazdasági és szociális helyzete néhány mutató tükrében. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 17. évf. 3. sz. 43–56. p.
- Horváth Gyula (szerk.) 2004. *Dél-Szlovákia*. Budapest–Pécs, DialogCampus.
<http://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/regional-gdp> (2017.05.03)
http://www.toudy.sk/images/ukrajina2011/1vyvoj_uzemia.pdf (2015.9.22)
- Juhaščíková, Ivana–Škápik, Pavol–Štukovská, Zuzana 2012a. *Obyvateľstvo podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania*. Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Bratislava, Štatistický úrad Slovenskej republiky.
- Juhaščíková, Ivana–Škápik, Pavol–Štukovská Zuzana 2012b. *Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí*. Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Bratislava, Štatistický úrad Slovenskej republiky.
- Londák, Miroslav 1999. *Otázky industrializácie Slovenska (1945-1960)*. Bratislava, Veda.
- Slavík, Vladimír é. n. *Reforma verejnej správy v SR (priestorové aspekty)*. *Katedra humánnej geografie a demogeografie*, Prírodovedecká fakulta UK Bratislava.
- Stručný prehľad vývoja územného a správneho členenia Slovenska* 2007. Bratislava, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Sekcia verejnej správy, Odbor koordinácie a modernizácie verejnej správy.
- Výrostová, Eva 2010. *Regiónálna ekonomika a rozvoj*. Bratislava, Iura Edition.
www.upsvar.sk

ZSOLT HORBULÁK

THE ECONOMIC AND SOCIAL SITUATION OF SOUTH SLOVAKIA IN VIEW OF SOME INDICATORS (PART II.)

It has been already known that the educational attainment level of the Hungarians in Slovakia is far below the Slovakian average, i.e. the average of the Slovak majority. This was characteristic in the whole period of the socialist regime too. The problem was not only felt by the Hungarians, the government also tried to change the situation, in higher education the national minority quota was applied for a long time. The situation has improved since then, the number of Hungarians holding a higher education degree has increased, but despite expanding opportunities, it has not been able to keep pace with higher education becoming massive in the 2000s. This study also confirms that the Hungarian districts still lag behind. It can be seen, however, that the 16 districts no longer constitute a homogeneous region. Of course, it is not surprising, since it is a long-stretching, large region that can geographically and ethnically be divided into several districts. From the Bratislava agglomeration districts, however, only the Senec district has managed to catch up as regards the examined indicators, the Dunajská Streda, Galanta and Šaľa districts have not. Taking into account past experiences, combatting the backlog and mitigating its effects in the southern region is a lengthy task and it can only be achieved with external help.